

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЧИНАДІЇВСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ШКОЛІ МИСТЕЦТВ

УДК 37.018.54 : 78(477.87)

Марина СОФІЛКАНИЧ,

*викладач кафедри педагогіки та суспільних дисциплін
Закарпатського художнього інституту,
м. Ужгород, Україна*

Анотація. Чинадіївська дитяча школа мистецтв є однією з провідних у системі позашкільної мистецької освіти Закарпаття. У цьому закладі школярі отримують початкові знання з рисунку, живопису, композиції та проходять курс естетичного виховання. Провідним викладачем Чинадіївської школи є випускниця Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі Тетяна Петричко-Бартош. Її методика викладання дозволяє успішно готуватися до навчання в Коледжі мистецтв ім. А. Ерделі ЗХІ значній кількості шкільної молоді.

Ключові слова: естетичне виховання шкільної молоді, образотворче мистецтво Закарпаття, Чинадіївська дитяча школа мистецтв, Тетяна Петричко-Бартош.

Історично так склалося, що в Закарпатті значну увагу приділяють естетичному вихованню молоді за межами загальноосвітньої школи. Значною мірою цей процес започаткували вчителі, які в дорадянський період навчалися в гімназіях або вчительських семінаріях під керівництвом А. Ерделі та Й. Бокшая [7, с. 9]. Найбільш відомим учителем образотворчого мистецтва для шкільної молоді після 1945 року став Золтан Баконій. Він керував студією в Ужгородському палаці піонерів (тепер ПАДІЮН). Через цю студію пройшло навчання більше 8000 дітей [13, с. 44]. Згодом було відкрито спеціалізовані художні школи та школи мистецтв з відділеннями образотворчого мистецтва в більшості районних центрів Закарпаття та в селищах області. Кількість таких шкіл в різні роки коливалася від 60-ти до 70-ти одиниць.

Серед найвідоміших шкіл такого типу, які працюють під егідою управління культури Закарпатської ОДА, слід назвати Ужгородську Мукачівську, Чинадіївську, Хустську, Виноградівську, Берегівську, Іршавську та ін. Випускники цих шкіл розвивають свої мистецькі задатки, проходять певну худож-

ню профорієнтацію і з часом продовжують навчання в Коледжі мистецтв ім. А. Ерделі та Закарпатському художньому інституті. Таким чином, школи мистецтв, студії образотворчого мистецтва та гуртки юного художника займають важливе місце в структурі художньої освіти Закарпаття, в якій формуються нові покоління відомої Закарпатської художньої школи.

Розвиток художньої освіти Закарпаття у XX ст. вивчено і описано в дисертаційному дослідженні І. І. Небесника «Розвиток художньої освіти у Закарпатті у XX столітті», де йдеться про здобуття художньої освіти на рівні молодшого спеціаліста та бакалавра [12].

Тему естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва молоді на Закарпатті у шкільному віці частково досліджували Василь Бурч (художник, член Спілки художників України, директор Мукачівського педагогічного училища, начальник управління освіти Закарпаття), доктор педагогічних наук, професор Степан Жупанин [11, с. 1-192], кандидат педагогічних наук Аліна Волощук, кандидат педагогічних наук, доцент Петро Ходанич, доктор історичних наук, професор Сергій Федака. Названі вчені досліджували естетичне виховання шкільної молоді засобами образотворчого мистецтва. Їхні дослідження більшою мірою стосувалися діяльності Золтана Баконія.

У 1988 р. здійснила свій перший випуск вихованців Ужгородська дитяча школа мистецтв, у якій поряд з музичним, хореографічним, театральним відділеннями почало діяти також відділення образотворчого мистецтва [12, с. 90].

Студія Золтана Баконія за основну мету мала розвиток художніх смаків дітей, бачення прекрасного в природі, прищеплення любові до творчості (*1977 р. літній табір відпочинку «Юний художник» в Свалявській школі-інтернаті*). За певний період часу методи естетичного виховання З. Баконія здобули всеукраїнське визнання, а з 1968 р. його студія стала базовою для розвитку образотворчого мистецтва всього Закарпаття. За її зразком організовувались інші школи мистецтв області. Зокрема, у 1979 році було відкрито Мукачівську дитячу художню школу, а в жовтні 1980 р. наказом Міністерства культури України її було реорганізовано в Чинадіївську школу мистецтв із відкриттям відділів образотворчого мистецтва та хореографічного. Першим директором став Федір Васильович Турянин (1978-1985), під його керівництвом працювало 8 викладачів. До цього року був філіал Великолучків-

ської школи мистецтв при церкві, на фарі. Були відділи фортепіанний і народний. З осені 1985 року директором став Фендик Михайло Вільгельмович. Кадровий склад Чинадіївської школи на сьогодні нараховує 50 викладачів, з них 4 – викладачі образотворчого мистецтва.

Завданням нашого дослідження є аналіз діяльності осередку естетичного виховання шкільної молоді засобами образотворчого мистецтва.

Відділення образотворчого мистецтва поряд з майбутньою художньою орієнтацією ставило перед собою завдання – естетичне виховання учнів засобами образотворчого мистецтва. Навчальний план художнього відділення включає такі предмети, як рисунок, живопис, композиція, скульптура та предмет за вибором. Перші роки діяльності образотворчого відділення передбачали 4-річний термін навчання. Пізніше було здійснено перехід на 6-річне навчання. І за старим, і за новим навчальними планами головним предметом вважався рисунок, для якого виділено до 4 години на тиждень. Навчальна програма з рисунку передбачає зображення лінійно-площинних природних форм, а в наступних завданнях – зображення об'ємних предметів. Серед завдань є такі, як графічний малюнок сніжинки, рисунок глечика, дерева, малюють предмети, що складаються з форм різних геометричних тіл. Випускники школи отримували документ про позашкільну освіту встановленого зразка.

До провідних викладачів Чинадіївської школи мистецтв з 25-річним педагогічним стажем належить Петричко-Бартош Тетяна Михайлівна. Художниця-педагог народилася 5 листопада 1967 року в м. Свалява на Закарпатті. Після закінчення восьмого класу Чинадіївської школи та художньої школи під керівництвом улюбленої вчительки Попович Марії Миколаївни вступила в Ужгородське училище прикладного мистецтва (1983 р.) на відділ кераміки. Вивчала рисунок, живопис, композицію, пластичну анатомію. Улюбленою викладачкою кераміки і композиції була Аверкієва Людмила Сергіївна. З різних причин протягом навчання викладачі рисунку й живопису в групі змінювалися, що певною мірою відбивалося на отриманих в училищі знаннях. Відчуваючи потяг до вдосконалення рисунку, графіки, Тетяна Петричко-Бартош у 1988 році поступила на навчання у Львівський поліграфічний інститут ім. І. Федорова на заочне відділення графіки (сьогодні Українська

академія друкарства). З 1988 року працює вчителькою рисунку в Чинадіївській дитячій школі мистецтв.

Особливістю роботи з дітьми у Тетяни Петричко-Бартош є не тільки виконання програмних завдань, але й діяльність щодо виховання в дітей відчуття прекрасного, вивчення інших видів мистецтва. Одним із напрямків є організація театрального дійства (вистави: «Колобок», «Снігова Королева», «12 місяців» тощо), вивчення віршів, організація «капусників», пленерів, екскурсій, походів у картинні галереї, відвідування виставок (Київ, Львів, Чернівці). Велику зацікавленість у дітей викликають розповіді про видатних художників Закарпаття, їхню творчість. У процесі вивчення образотворчого мистецтва Тетяна Михайлівна готує дітей до майбутньої професії, шукає шляхи досягнення поставленої мети: «Людина налаштована щось зробити – вона це зробить». З метою підготовки до професії художника вчителька проводить заняття, присвячені життю і діяльності видатних художників світу, серед яких недавно проведене «Буонарроті Мікеланджело: скульптор, художник і архітектор». Творчість улюблених закарпатських художників Тетяни Петричко – А. Ерделі, А. Коцка. Ф. Манайло

– теж стає предметом зацікавлених розмов з дітьми. Протягом роботи в школі мистецтв Тетяна Михайлівна накопичила значний методичний фонд, який постійно поповнюється гіпсовими, геометричними фігурами, розетками. Формується також художня бібліотека.

Професійний рівень викладачів, що працюють в школі мистецтв, підтверджується періодичними атестаціями, участь у яких беруть представники Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі та Закарпатського художнього інституту. Викладачі школи мистецтв співпрацюють з мистецькими закладами в Україні (Іршава, Тячів, Рівне) і за рубе-

жем (Угорщина, Румунія, Словаччина), обмінюються творчими делегаціями. Під керівництвом Т. М. Петричко-Бартош пройшла виставка дитячих робіт у Дебреценському культурному центрі. У Чинадіївської дитячої школи мистецтв є філія у с. Залуж, де викладачем образотворчого мистецтва працює Герц Галина Йосипівна. Рівень викладання образотворчого мистецтва в школі підтверджується ще й тим, що її випускники займають 1-2 місця в конкурсі «Легенди Карпат», серед них – Ангеліна Куля, Андріяна Йовбак, Іван Гудчак, Віталій Голодняк та інші. Кращі випускники школи Сергій Безик, Іванна Софілканич, Михайло Софілканич, Василь Чорій, Олександр Безик, Юрій Павлович, Світлана Йовбак стали студентами Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі ЗХІ. Викладач школи Кучерява Світлана Олександрівна – випускниця Вижницького коледжу декоративно-прикладного мистецтва, протягом трьох років викладає образотворче мистецтво в Чинадіївській дитячій школі мистецтв. Чупей Марина Василівна – випускниця ЧДШМ, а згодом випускниця КНУКіМу, працює в Чинадіївській школі мистецтв протягом 6 років.

За багатьма показниками роботи відділення образотворчого мистецтва Чинадіївської школи мистецтв можна зробити

висновок, що це провідний заклад у своїй галузі. Подібні школи мистецтв відіграють важливу роль для вибору професії художника серед шкільної молоді Закарпаття. Їхня діяльність формує позитивний імідж професії і є важливою складовою частиною естетичного виховання молоді в області. Для розвитку вищої художньої освіти Закарпаття, поповнення студентських рядів Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі та Закарпатського художнього інституту важливим є фаховий, академічний підхід у викладанні рисунку та живопису в Чинадіївській дитячій школі мистецтв. З цим завданням успішно справляється викладач образотворчого мистецтва Петричко-Бартош Тетяна Михайлівна.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бартош-Петричко Т. М.* Інтерв'ю для Софілканич М. І. про Чинадіївську ДШМ. – Аудіозапис. – Архів автора.
2. *Волощук А.* Аспекти системи позашкільної художньої освіти школярів Золтана Баконія / *А. Волощук* // Вісник Черкаського університету. Серія пед. науки / Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2009. – Вип. 145. – С. 13-16.
3. *Волощук А. В.* Виховання молоді засобами образотворчого мистецтва в ідеях В. О. Сухомлинського та З. С. Баконія: порівняльний аспект / *А. В. Волощук* // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 393. – С. 13-23.
4. *Волощук А. В.* Золтан Баконій – засновник системи позашкільної художньої освіти на Закарпатті / *А. В. Волощук* // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка / Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XXVI/XXVII. – С. 23-29.
5. *Волощук А. В.* З історії розвитку позашкільної художньої освіти на Закарпатті на прикладі педагогічної діяльності З. С. Баконія / *А. В. Волощук* // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Львів, 2011.
6. *Волощук А. В.* Концептуальні ідеї виховання молоді засобами образотворчого мистецтва в педагогічній системі Золтана Баконія / *А. В. Волощук* // Вісник Львівської нац. Академії мистецтв. Ерделівські читання: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів-Ужгород: Гражда, 2008. – Спецвипуск: VI. – С. 298-308.
7. *Волощук А. В.* Система художньої освіти школярів / Автореф. дис. ... канд. мист. – К., 2012. – 20 с.

8. Гомоннай В. Педагогічна освіта на Закарпатті / В. Гомоннай, В. Русул, П.Ходанич. – Ужгород: Гражда, 2003. – 112 с.
9. Гончаренко М. В. Эстетическое воспитание. Очерки теории / Гончаренко М. В. – К.: Мистецтво, 1976. – 226 с.
10. Долгош І. Казковий світ (розповідь про мистецьке життя в таборі юного художника) / І. Долгош // Закарпатська правда. – 1976. – 7 липня. – С. 3.
11. Жупанин С. Педагогічні основи формування в молодших школярів художнього образу природи / Степан Ілліч Жупанин. – Ужгород: Карпати, 1994. – 192 с.
12. Небесник І. І. Художня освіта на Закарпатті у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект. – Ужгород: Закарпаття, 2000. – 164 с.
13. Федака С. Слово про вчителя // Наш рідний край – 1999. - №5. С.44-46.

AESTHETIC TRAINING OF THE PUPILS BY MEANS OF PICTORIAL ART AT CHYNADIYEVO CHILDREN ART SCHOOL

Maryna SOFILKANYCH,

*Lecturer of the chair of pedagogics and social subjects,
Transcarpathian Art Institute*

Annotation: Chynadiev Children's Art School is one of the leading in the extracurricular Transcarpathian art education. In this setting students receive basic knowledge of drawing, painting, composition and undergoing aesthetic education. The leading teacher of Chynadiev school Tatiana Petrychko-Bartosch is the graduator of A.Erdeli Uzhhorod College of Arts. Her teaching method can successfully prepare for studying in this College a great number of schoolchildren.

Keywords: aesthetic education of schoolchildren, Zakarpattia fine art, Chynadiev Children's Art School, Tatiana Petrychko-Bartosch.